

Utószó

2008 őszén indítottuk el második alkalommal az Oktatáskutató Szakkollégium (eredetileg Elit Szakkollégium) nyerteseinek ösztöndíjprogramját. A 16 helyre közel 40 pályázat érkezett, melyekből egy szakmai bizottság választotta ki a további kutatásra érdemes legjobbakat. A nyertesek között van többek között joghallgató, végzett közgazdász, szociológus-jelölt, nyelvész és pszichológus hallgató, politológus, néprajzkutató, leendő tanár és teológus. Ezzel gyakorlatilag szinte az összes meghirdetett témakör lefedésre került. Az oktatáskutatáson belül a határon túli magyar nyelvű tankönyvkiadás helyzetétől az iskolai tannyelvválasztás problematikáján át egészen egy esetleges szülőföldi egyetemalapításig széles spektrumon mozognak a választott megközelítési módok, szempontok. De ugyanez igaz az oktatási illetve nyelvi jogok, valamint a kisebbségi jogok és nemzetiségek jogharmonizációjának vizsgálatára, a politikai és civil szféra kapcsolatának boncolgatására, a közalapítványok működésének elemzésére is.

Nemcsak a témák változatosak, hanem a különböző kutatási módszerek is. Nyilván más szakmai megközelítést igényel egy strukturált mélyinterjúzás vagy egy kérdőíves adatgyűjtés, mint egy levéltári forrásfeldolgozáson alapuló szövegelemzés, vagy egy néprajzi terepmunka. Ehhez és a gyűjtött anyagok feldolgozásához szakemberek – kutatók, oktatók – tutori segítségét vehették igénybe a hallgatók. Együttműködésük, együttgondolkodásuk eredménye ez a kötet.

A szerzők közül akad, aki több megjelent publikációjával már „rutinos” tanulmányírónak számít, kutatócsoportok munkájában vesz részt, rendelkezik szakmai múlttal; s akad, akinek ez az első próbálkozása, hogy a dolgozatírástól eljusson egy jól megszerkesztett tanulmány közléséig, egy komplett gyűjtőmunka s kutatás összegzéséig. Az ösztöndíjprogram alatt három alkalommal megrendezett workshopok azt a célt szolgálták, hogy a különböző előképzettséggel rendelkező hallgatók megismerjék egymás munkáját, a különböző kutatási módszereket, a csoportmunka révén kritikai-érdeklődő észrevételekkel, ötletekkel segítsék a másik felkészültségét. A hallgatók, esetleg tutor és hallgató közti viták nem öncélú erőfitogtatásnak tünnek, hanem érvekkel megalapozott szakmai párbeszédnek – ebben látjuk a program legnagyobb sikerét: a tehetséggondozás mellett szakmai műhelyek alakultak ki, melyek képesek voltak egymás mellett s egymásért dolgozni, érdeklődni, s sok esetben nyitni egy új, a sajátjuktól eltérő gondolkodásmód felé. Ez természetesen nem valamiféle szerkesztői „szépelgés” akart lenni, hanem annak a jelenségnek örvendetes konstatálása, amely – sajnos – egyre kevésbé jellemző a mai magyar tudományos élet bizonyos területeire.

A közölt tanulmányok az előzőekből adódóan nem azonos formájúak: van, aki egy majdnem befejezett PhD disszertáció potenciális fejezetét prezentálta, s van, aki egy további kutatómunka biztos alapját, kiindulópontját tette le az asztalra. Ami közös, hogy az írások mögött álló elméleti háttérrel és módszertani tudást gördülékenyen alkalmazzák kutatásaikban; kritikai hozzáállásukkal, bizonyos témák iránti első, de lelkes közelítésükkel, érdeklődésükkel olyan kérdéseket s problémákat feszegetnek, netán olyan gondokra világítanak rá, melyek feltárásának nem mindenki fog örülni, számos ellenvélemény fogalmazódik majd meg velük szemben – remélhetőleg ezek építő, további gondolkodásra, eszmecserére alkalmas észrevételek lesznek.

A kötet felépítéséről: a tartalmi szerkesztés 2009 augusztusában lezárult, a nyomdai előkészítés 2010 januárjában fejeződött be. Így például a szerzők önéletrajzában hozott adatok a tavalyi tanév állapotát tükrözik, de ugyanez igaz a szövegekben előforduló hivatkozásokra, utalásokra is. (Értelemszerűen kimaradtak a jelenleg is zajló, ukrán érettségi rendszert érintő tárgyalásokra való reflektálások, a Szlovákiában történő nyelvpolitikai csatározások aktualitásai, vagy a Vajdaságban létrehozandó magyar nyelvű felsőoktatás pillanatnyi eredményeinek beszámolóit.) A fejezeteket régiók szerint hoztuk létre, mivel a tematikai elkülönítés a nagyfokú interdiszciplinaritás miatt lehetetlennek, legalábbis sok átfedéssel járónak tűnt. Az angol nyelvű absztraktokat viszont a szerzők alfabetikus sorrendjében közöljük. A könnyebb áttekinthetőség és keresés kedvéért Hely- és Névmutatót, valamint Rövidítésjegyzéket csatoltunk a kötethez. Utóbbinál megtartottuk az eredeti nyelven bevett, hivatalos rövidítéseket (ez esetben a magyar megfelelő után zárójelben közöljük a mozaikszó feloldását), illetve egységesítettük a tanulmányokban előforduló intézmények, szervezetek stb. rövidítését, jelölését.

Végezetül a szerkesztő köszönetet mond Pál Erzsébetnek az elmúlt hónapokban nyújtott segítségéért és minden támogatásáért.

Kötél Emőke